

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi
مركز دراسات الشرق الأوسط
Center for Middle Eastern Studies

ANALİZ 292
ARALIK 2021

TARİHSEL SÜREÇTE KYB VE PARTİ İÇİ LİDERLİK MÜCADELESİ

SERCAN ÇALIŞKAN | AYLİN MERCAN | MERVE SEVİM UMMAHAN

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2021

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Yayınlanma Tarihi: 10 Aralık 2021

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Adres : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon : +90 850 888 15 20

Eposta : info@orsam.org.tr

Fotoğraflar : Anadolu Ajansı (AA)

“Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5'inci maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir”

TARİHSEL SÜREÇTE KYB VE PARTİ İÇİ LİDERLİK MÜCADELESİ

Yazarlar Hakkında

Sercan Çalışkan

İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümünden 2017 yılında mezun olmuştur. Ardından aynı yıl içinde Milli Savunma Üniversitesi Alparstan Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Tezli Yüksek Lisans Programına başlamıştır. "Sosyal Medya Üzerinden Algı Savaşları: Zeytin Dalı Harekâtı" teziyle yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Polis Akademisinde Uluslararası Güvenlik Programında doktora eğitimine devam etmektedir. Genel ilgi alanı güvenlik çalışmaları çerçevesinde gayrinizami harp konuları olmakla birlikte özel ilgi alanı bölgesel çalışmalar kapsamında Irak'taki güvenlik sorunları ve Irak Türkmenleridir. Ayrıca Çin'in Ortadoğu politikaları üzerine de çalışmalar yürütmektedir. Hâlihazırda Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) bünyesinde Irak Çalışmaları Biriminde araştırma asistanlığı yapmaktadır. İyi düzeyde İngilizce bilmektedir.

Aylin Mercan

Lisans eğitimini 2016 yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde tamamlayan Aylin Mercan, yüksek lisans derecesini aynı üniversitenin Uluslararası İlişkiler Bölümünde "Türkiye-Katar Arasındaki İkili İlişkileri Etkileyen Dinamikler" başlıklı tez çalışması ile almıştır. Hâlihazırda Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) bünyesinde bulunan Irak Koordinatörlüğünde bursiyer olarak görev yapmaktadır. Genel ilgi alanları arasında Irak ve Katar yer almaktadır.

Merve Sevim Ummahan

Lisans eğitimini 2018 yılında Başkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde tamamlayan Merve Sevim Ummahan, yüksek lisans derecesini aynı üniversitenin Uluslararası İlişkiler Programında "Güvenikleştirme Perspektifinden Bir İnceleme: Irak'ta Haşdi Şaabi Yapılanması" başlıklı tezi ile almıştır. Hâlihazırda Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) bünyesinde bulunan Irak Koordinatörlüğünde bursiyer olarak görev yapmaktadır. Genel ilgi alanları arasında Irak ve güvenlik konuları yer almaktadır.

İÇİNDEKİLER

3 GİRİŞ

5 KYB'NİN TARİHSEL SERÜVENİ

9 DÖRDÜNCÜ PARTİ KONGRESİ VE PARTİ İÇİ GÜÇ DAĞILIMININ İLK İŞARETLERİ

11 EŞ BAŞKANLIK SİSTEMİNE GEÇİŞ: BAFEL VE LAHUR REKABETİ

15 KYB'NİN 2021 IRAK PARLAMENTOSU SEÇİM PERFORMANSI VE İKTİDAR MÜCADELESİNİN SEYRİ

GİRİŞ

Irak'taki Kürtler açısından tarihsel kırılmalardan biri, İbrahim Ahmed'in, Irak yönetimine karşı birlikte muhalif hareket yürüttüğü Molla Mustafa Barzani tarafından 1946'da kurulan Kürdistan Demokratik Partisi'nden (KDP) 1975 yılında ayrılması ve Celal Talabani ile birlikte Kürdistan Yurtseverler Birliği'ni (KYB) kurması sonucu gerçekleşmiştir. Zamanla KYB, KDP ile birlikte Irak Kürt siyasi hareketinin yürütücü gücü hâline gelmiş ve İbrahim Ahmed'den sonra KYB'nin başına geçen Celal Talabani'nin hayatını kaybettiği Ekim 2017'den bu yana gittikçe kızışan bir liderlik mücadelesine sahne olmuştur. Söz konusu liderlik mücadelesi, 11 Şubat 2020'deki Genel Başkanlık Kurulunda alınan kararla partinin genel sekreterlik sistemi yerine eş başkanlık sistemiyle yönetilmesine karar verilmesinin ardından çok daha görünür hâle gelmiştir. Başkanlık Kurulunda gerçekleşen oylama sonucunda partinin eş başkanlık gö-

revine Celal Talabani'nin oğlu Bafel Talabani ve kuzeni Lahur Şeyh Cengi getirilmiş ve bu mücadele tarafların doğrudan birbirlerini hedef aldığı bir rekabete dönüşmüştür. Öyle ki eş başkanlık sistemine geçilmesi ile birlikte iki isim de KYB'ye bağlı güvenlik birimlerinin yapısını kendi lehlerine çevirecek atamalar gerçekleştirmeye çalışmıştır. Giderek şiddetlenen bu rekabet, Lahur'un bir casus aracılığıyla Bafel'i zehirlemek istediği iddialarına kadar varmış ve iki tarafın birbirlerini KYB'den bütünüyle tasfiye etmek istedikleri bir tabloya dönüşmüştür.

Bu noktada KYB içerisindeki mücadelenin sadece KYB'yi değil hem IKBY'nin iç siyasetini hem de Kürtlerin Irak ve bölgedeki pozisyonunu etkileme potansiyeline sahip olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Buradan hareketle KYB'nin kuruluşundan günümüze kadar geçen sürecin ele alınması, Irak Kürt siyasetinin anlaşılması açısından da önemlidir.

KYB'NİN TARİHSEL SERÜVENİ

Irak güçlerinin 16 Ekim 2017 tarihinde Kerkük'te ilerleyişi.

Celal Talabani, 3 Ekim 2017 tarihindeki vefatından önce, Irak'ın ve Kürt siyasetinin önde gelen figürlerinden biri olması ve bölge siyasetini şekillendiren pek çok karar ve süreçte etkili olması nedeniyle sadece IKBY'nin değil, Ortadoğu'nun da en etkin siyasetçilerinden biri olmuştur. KYB, Celal Talabani'nin 1975 senesinde KDP'den ayrılarak İbrahim Ahmed, Fuad Masum, Noşirvan Mustafa, Adil Murad, Abdulrezak Feyli ve Ömer Şeyhmus ile Şam'da kurduğu bir partidir. KYB, Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) ve Irak merkezli bir parti olarak faaliyet göstermektedir ancak partinin genel merkezi Süleymaniye'ye bağlı Soran bölgesindedir. Bağdat yönetimi ve Kürtler arasındaki hava 1961 yılında giderek sertleşmiş, aynı senenin eylül ayında Irak'taki Kürtler Bağdat yönetimine karşı silahlı ayaklanma başlatmışlardır. Celal Talabani bu karışıklıklar yaşanırken KDP'nin Süleymaniye sorumlusu olarak yönetime karşı ayaklanan Peşmergelerin liderliğini üstlenmiş ve ün kazanmıştır.

1963 senesinde Irak'ta General Abdülkerim Kasım bir darbe ile yönetimden uzaklaş-

tırılmış ve Talabani'nin önderliğinde yönetimle yapılan görüşmeler, bir çatışmasızlık dönemi başlatmıştır. Celal Talabani, Kürtlerin Irak'taki haklarını güvence altına almak amacıyla attığı adımların ardından Irak dışındaki temaslarını artırma arayışına girmiştir. 1964 senesinde Irak'a geri döndüğüne ise Mustafa Barzani ile fikir farklılıkları çatışmaya dönüşmüştür. Nitekim Celal Talabani'nin KDP'den ayrılıp kendi ideolojisinde yeni bir parti kurması, uzun yıllardır süregelen Talabani ve Barzani anlaşmazlığının da bir sonucudur. Bu noktada altı çizilmesi gereken husus, Mesut Barzani'nin partisi KDP ile Celal Talabani'nin partisi KYB'yi birbirinden ayıran temel farklardır. Talabani liderliğinde KYB aşiretçilikten uzak, sosyalist, sol bloka yakın, seküler, devrimci, Marksist ve demokrat bir anlayış sergilerken; Barzani liderliğinde KDP geleneksel, muhafazakâr kesimin temsilcisi olarak göze çarpmaktadır. Bu ayrımın temelinde kuruluş itibarıyla da şehirli nüfusa sahip Süleymaniye ile Erbil'in köylerinde mukim Kürtlerin oluşturduğu bir Süleymaniye-Erbil farklılığı bulunmaktadır. Dolayısıyla Irak'ın kuzeyindeki Kürt siyasetinin temel ayı-

**Talabani
liderliğinde KYB
aşiretçilikten
uzak, sosyalist,
sol bloka
yakın, seküler,
devrimci,
Marksist ve
demokrat
bir anlayış
sergilerken;
Barzani
liderliğinde
KDP geleneksel,
muhafazakâr
kesimin
temsilcisi
olarak göze
çarpmaktadır.**

rımında coğrafyanın ve şehirleşme olgusunun belirleyici bir etken olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla Erbil merkezli Kürt hareketleri Süleymaniye'ye göre daha taşra hareketleri olarak da değerlendirilebilir.

1990'lı yıllar KDP ve KYB'nin silahlı çatışmalarının yoğunlaştığı, iki tarafın silahlı üstünlük ile zafer arayışına girdiği bir süreci kapsamıştır. Irak'ın kuzeyinde 1994-1997 yılları arasında KDP ve KYB arasında yaşanan iç savaş, 1998 yılında dönemin ABD Dışişleri Bakanı Madeleine Albright'ın arabuluculuğuyla KDP ve KYB tarafından imzalanan Washington Mutabakatı ile sonlanmıştır. 2000'li yıllara gelindiğinde ise KYB'ye yönelik eleştiriler, bilhassa partinin bir aile partisine dönüştüğü iddiasıyla yoğunlaşmıştır.

Öncesinde kendi çizgisini sol eğilimiyle belirleyen KYB, 2000'li yıllarda kayma yaşamış ve aşiret partisi olmadığını belirtmesine rağmen partideki aile bağlarının ağırlığı hissedilir hâle gelmiştir. KYB'ye yönelik eleştirilerin yoğunluk kazanmasındaki temel sebeplerden biri 2013 yılındaki IKBYP parlamento seçimlerinden alınan yenilgi sonrasında parti içerisindeki önemli siyasi isimlerin partiden ayrılmasıdır. Örneğin, partide hatırı sayılır bir konuma sahip olan Noşirvan Mustafa 2009'da KYB'den ayrılmış ve Goran (Değişim) Hareketi adında yeni bir parti kurmuştur. Yine Süleymaniye merkezli Yeni

Nesil Hareketi de bilhassa Celal Talabani'nin ölümünün ardından artan parti içi hizipleşmenin bir sonucu olarak KYB'li siyasiler tarafından 2017 yılında kurulan bir parti olmuştur.

KYB'de yaşanan hizipleşme ve akabinde yaşanan güç kaybında dönüm noktalarından biri Celal Talabani'nin ölümü olmuştur. Irak'ın başkenti Bağdat'ta 17 Aralık 2012 tarihinde dönemin Cumhurbaşkanı Celal Talabani, beyin kanaması geçirmiş; ertesi gün tedavi için Berlin'e götürülmüş ve yaklaşık 18 ay süren tedavisinin bitmesiyle 20 Temmuz 2014'de Süleymaniye'ye geri dönmüştür. Bu süreç içerisinde KYB'nin IKBYP'de gerçekleşen 2013 parlamento seçimlerinde de önemli ölçüde güç kaybettiği, Celal Talabani'nin parti içerisindeki etkinliği azaldıkça kötüleşen seçim sonuçlarının da etkisiyle partiden ayrılmalar yaşanmıştır. Diğer yandan Barzani cephesi de IKBYP kapsamında nüfuz alanlarını ve hitap ettiği kesimleri bu dönemde çok fazla genişletememiştir. Ancak Süleymaniye siyasetinde yaşanan ayrışmalar KYB ağırlığının azalmasına, Süleymaniye merkezli Goran Hareketi gibi yeni oluşumların güçlenmesine neden olmuştur.

2014 senesinde Irak ve Suriye'de patlak veren terör örgütü IŞİD sorunu, IKBYP'deki siyasi partilerin işleyiş ve ilerleyişlerinin de büyük ölçüde aksamasına yol açmıştır. KDP'nin oy oranları

2013 ve 2018 parlamento seçimlerinde artış gösterse de KDP ve Goran Hareketi koalisyonu, hükûmetin işlevsiz hâle gelmesine sebebiyet vermiştir. Nitekim Goran Hareketi'nin bir muhalif hareket olarak doğması sonrası yaşanan bu işlevsizlik, KYB açısından tekrar eski gücüne kavuşması için bir fırsat kapısı niteliğindedir ancak Celal Talabani'nin rahatsızlık sürecinde ve 2017'deki ölümünün ardından parti içerisinde patlak veren rekabet ve ayrışmalar, KYB'nin kaybettiği gücü tekrar elde etmesi önünde önemli bir engel oluşturmuştur. Bilhassa Celal Talabani hayatını kaybettikten sonra parti içerisindeki sorunlar daha fazla gün yüzüne çıkmaya başlamıştır.

KYB'yi oluşturan hizipler, 1991 yılında tek bir çatı altında birleşmişlerse de aralarındaki çekişme ve rekabet devam etmiştir. Kurucu lider Celal Talabani'nin ölümü sonrasında da bu durumun sürdüğü görülmüştür. Bahsi geçen çekişme ve rekabete Talabani'nin ölümünden sonra liderlik mücadelesi de eklenmiştir. 2017-2020 yılları arasında KYB'ye lider seçilemediğinden dolayı parti, Talabani'nin eşi Hero Talabani ve oğulları tarafından fiilen yönetilmiş ve partiye vekâleten Kosret Resul Genel Başkanlık yapmıştır.

2017 sonrasında parti içindeki liderlik mücadelesinde, KYB Siyasi Büro Başkanı Molla Bahtiyar, KYB Genel Sekreteri Birinci Yardımcısı Kosrat Resul, Hero Talabani ve oğulları Kubat ile Bafel Talabani ve son olarak da Celal Talabani'nin ağabeyi Şeyh Cengi'nin oğlu ve aynı zamanda KYB'nin istihbarat kurumunun (Zenyari) başında olan Lahur Şeyh Cengi ön plana çıkan isimler olmuştur. KYB'nin kendi içerisinde liderlik konusunda yaşadığı mücadelenin yanında parti teşkilatı içerisinde de ayrışmalar yaşanmaya başlamıştır. 25 Eylül 2017 tarihinde IKBY'nin gerçekleştirdiği bağımsızlık referandumu bu ayrışmaya önemli bir örnek oluşturmaktadır. KYB içindeki ayrışmaya değinmeden önce 2017'de IKBY'de dü-

zenlenen referandumdan ve referandumun IKBY'deki KYB-KDP rekabeti ile KYB'nin kendi parti içerisinde oluşturduğu etki ve rekabetten bahsetmek yerinde olacaktır.

25 Eylül 2017'de dönemin IKBY Başkanı Mesut Barzani liderliğinde, IKBY'nin idari sınırları ile IKBY'nin fiilî kontrolü altında olan tartışmalı bölgeleri de kapsayan bir bağımsızlık referandumu düzenlenmiştir. Irak merkezî hükûmeti ve Türkiye ile İran gibi komşu ülkelerin tüm uyarılarına rağmen referandum gerçekleştirilmiş ancak Irak güvenlik güçlerinin Kerkük dâhil olmak üzere tartışmalı bölgelere gerçekleştirdiği askerî operasyonlar neticesinde bir sonuç alınamamıştır. Referandum süreci, Irak siyaseti ve bölge ülkelerinin Irak politikasına dair önemli sonuçlar üretmiştir. Bunun yanı sıra IKBY'nin iç siyasetinde de son derece önemli kırılmaları beraberinde getirmiştir. KDP, KYB'yi kendilerine bağlı Peşmergeleri İran ile anlaşarak geri çekmekle, KYB ise KDP'yi zamansız ve tek taraflı bir adım sonucu IKBY'yi zayıflatmakla suçlamıştır. Bu tartışmalar bugün dahi son bulmamış, KDP ve KYB rekabetinde önemli bir tarihsel hafızayı oluşturmuştur.

Diğer taraftan 25 Eylül 2017'de bağımsızlık referandumuna gidilmesiyle KYB içerisindeki görüş ayrılıkları daha net biçimde su yüzüne çıkmıştır. Özellikle referandum sürecinde KYB'nin Erbil, Süleymaniye ve Kerkük vilayet teşkilatları arasında referandum konusunda ayrışmalar ön plana çıkmıştır. Ayrıntılı şekilde belirtmek gerekirse, KYB üyesi Kerkük Valisi Necmettin Kerim referandumu desteklerken KYB Kerkük Vilayet Başkanı Aso Mamand referanduma karşı bir tavır sergileyerek tek taraflı bir referandum girişiminin şiddete neden olabileceğini belirtmiştir. Hatta Süleymaniye'de yapılan referandum kampanyasına aynı blok içinde yer almasına rağmen, Celal Talabani'nin eşi Hero Talabani katılırken oğlu Bafel katılmamıştır. Tüm bunlar KYB içinde yaşanan

çekişmenin parti liderliği için verilen mücadele ile sınırlı olmadığını, buna ek olarak farklı siyasi gündemlere ilişkin KYB içerisindeki görüş ayrılıklarının da net bir şekilde ortaya çıktığını göstermektedir.

Referandumla birlikte KDP ve KYB arasındaki derinleşen çekişmeye, 16 Ekim 2017'de Irak güvenlik güçlerine bağlı Haşdi Şaabi birlikleri ve federal polis güçlerinin Kerkük'e doğru ilerleyerek Kerkük ve tartışmalı bölgeleri ele geçirmesi ivme kazandırmıştır. Yaşanılan olay, Kosrat Resul'a bağlı Peşmergelerin dışında KYB Peşmergelerinin Kerkük'ten çekilmesi ile sonuçlanmıştır. Bu durum iki parti arasındaki çekişmenin kızışmasına neden olmuştur. KDP lideri Barzani, KYB'yi Kerkük'ten Peşmergelerini çekip KDP'yi yalnız bırakmakla ve onlara ihanet etmekle suçlarken KYB ise Barzani'nin gücü tek elde toplamak istediğine vurgu yaparak KDP'yi bu konuda eleştirmiştir.

Referandum sonrasında KDP ve KYB arasında gerilimleri tırmandıran bir diğer olay ise Kerkük Valiliği konusudur. Düzenlenen referandum sonrasında Kerkük valisi olan Kürt kökenli Necmettin Kerim, Bağdat Parlamentosu tarafından yapılan oylama neticesinde görevden alınmakla birlikte gayrimeşru şekilde görevine devam etmiştir. Necmettin Kerim, Irak güvenlik güçlerinin Kerkük'e operasyonu sonrasında kenti terk etmek zorunda kalmış, yerine merkezî hükümet tarafından Arap kökenli Kerkük Vali Yardımcısı Rakan Said Cuburi vekâleten atanmıştır. KDP yeni vali seçimi konusunda, Kürtler arasından bağımsız bir kişinin vali olmasını isterken 12 Mayıs 2018 Irak Parlamentosu seçimlerinde Kerkük'te altı sandalye kazanan KYB ise valinin kendi parti-

sinden seçilmesini talep etmiştir. Kerkük Valiliği konusunda aylarca süren tartışmadan sonra KDP-KYB, Kerkük'te Tayyib Cabbar'ın vali olması konusunda bir anlaşmaya varmışlardır. 10 Ekim 2021'de gerçekleştirilen seçimlerin ardından KDP ve KYB arasında Kerkük Valiliğine ilişkin ittifak kararının devam edip etmeyeceği önemli soru işaretlerinden birini oluşturmaktadır. Bu süreç içerisinde iki partinin de hükümet kurma sürecinde merkezî hükümetten temel talebi, Kerkük Vali Vekili Rakan Said Cuburi'nin görevden alınması olmuştur. Ancak Rakan Said sonrası yeni vali için KDP ve KYB'nin ittifaka mı gideceği yoksa farklı adaylarla mı bir yol haritası çizeceği partilerin kendi iç işleyişleri ile de yakından ilişkili olacaktır. Diğer yandan seçim sonuçlarının da bu noktada belirleyici olacağını söylemek mümkündür. Zira 10 Ekim 2021 genel seçimlerinin (henüz Irak Federal Mahkemesi tarafından onaylanmamış) kesin olmayan sonuçlarına göre KYB'nin Kerkük'te siyaseten güç kaybına uğradığını söylemek mümkündür. KYB geçen seçimlere nazaran Kerkük'ten daha düşük milletvekili sayısına ulaşmışken; KDP 2 milletvekili, Yeni Nesil Hareketi ise 1 milletvekili çıkarabilmiştir. Önceki seçimlerde Kerkük'ün en güçlü Kürt siyasi partisi olarak görülen KYB'nin Kerkük'te yaşadığı gerileme, Celal Talabani'nin ölümünün ardından parti içerisinde yaşanan liderlik mücadelesi ve ayrışmaların birer yansıması olarak okunabilir. Öte yandan, seçim sonrası dönemde Kürt siyasi partiler arasında Kerkük vali adayının nasıl belirleneceği yalnızca KDP ve KYB'nin tekelinde olmaktan da çıkmıştır. Bu süreçte özellikle Irak'ta toplam 9 milletvekili, Kerkük'te ise 1 milletvekili çıkaran Yeni Nesil Hareketi'nin de söz sahibi olmasını beklemek mümkündür.

DÖRDÜNCÜ PARTİ KONGRESİ VE PARTİ İÇİ GÜÇ DAĞILIMININ İLK İŞARETLERİ

KYB'nin "yenilenme" adı altında Süleymaniye'de gerçekleştirilen dördüncü kongresi.

Celal Talabani'nin ölümünün ardından KYB'nin gitgide aile partisine dönüştüğü eleştirileri yoğunluk kazanmış, partinin kurucularından olan siyasilerin partiden ayrılmasıyla eleştirilerin boyutu giderek artmıştır. Dokuz yıl aranın ardından 21-24 Aralık 2019 tarihleri arasında "yenilenme" sloganıyla düzenlenen KYB'nin dördüncü büyük kongresinin sonuçları da Celal Talabani'nin ölümü sonrasında Şeyh Cengi ailesinin KYB içerisinde artırdığı nüfuzunu göstermesi bakımından son derece önemlidir. Kongrede en dikkat çeken hususlardan biri, Lahur Şeyh Cengi'nin oyların yüzde 91'ini alarak ilk kez yapılacak Merkez Karar Yürütme Kurulu (MKYK) toplantısının başkanlığına seçilmesi olmuştur. Kongrede Lahur Şeyh Cengi'nin öne çıkması, o tarihlerde belirginleşmeye başlayan ve eş başkanlık sistemi ile birlikte çok daha ileri seviyelere taşınacak Talabani ve Cengi aileleri arasındaki rekabetin önemli işaretlerinden biri olmuştur.

MKYK Genel Sekreterliği seçimi için parti tüzüğüne göre Genel Başkanlık Kurulundaki 121 üyeden 81'inin oyunun alınması gerekmektedir. Ancak iç tüzüğün oluşturulması nokta-

sındaki tartışmalar uzun süre parti içerisinde devam etmiş; hatta 14'ü aşkın tüzük toplantısından hiçbir sonuç alınamamıştır. KYB parti içindeki çalkantılar sebebiyle ne partinin genel sekreterinin kim olacağına ne de iç tüzük yapılandırmasında ortak bir karara varabilmiştir. Nitekim Talabani ailesinin de genel sekreter seçimi konusunda uzlaşmaya varmak istemediği gözlemlenmiştir. Lahur Şeyh Cengi'nin parti içerisinde kazandığı gözlemlenen gücün yanı sıra partinin 8 kişilik Yüksek Siyasi Konseyinde Celal Talabani'nin uzun yıllar yardımcılığını yapan Erbil asıllı Kosret Resul Ali'nin ailesinin etkisinin de ağır bastığı gözlemlenmiştir. Dolayısıyla Aralık 2019'da gerçekleştirilen kongre, parti içerisindeki ana güç merkezinde bir dağılım olduğunu göstermesi bakımından önem taşımıştır. Bu bağlamda söz konusu kongre, Talabani ailesinin mutlak liderliğinin sona ermeye başladığını ve partideki güç dengesinin üç aileye (Celal Talabani, Şeyh Cengi ve Resul) bölündüğünü ortaya koymuştur.

Celal Talabani'nin kardeşi olan Şeyh Cengi'nin üç oğlu Aras, Lahur ve Polat; partide üst

mevkilerde önemli görevler edinmiştir. 2020 yılının başında Aras Şeyh Cengi, KYB'nin gölge başkanı olarak anılmaya başlamış; kardeşi Lahur Şeyh Cengi ise KYB'nin istihbarat yapılanması (Zenyari) sorumlusu olarak ağabeyi Aras Cengi ile Kerkük'e Haşdi Şaabi güçlerinin girmesine katkıda bulunmuştur. En küçük kardeş olan Polat Cengi ise ağabeylerinin parti içerisindeki gücünden yararlanarak partideki yerini sağlamlaştırmıştır. Celal Talabani'nin

yeğeni olan Lahur Şeyh Cengi aynı zamanda IKBY'deki Terörle Mücadele Gücü'nün başında görev almıştır. Bilhassa 2020 yılında Cengi ailesine mensup söz konusu üç ismin aldığı kritik görevlerden anlaşılacağı üzere, Şeyh Cengi ailesinin Celal Talabani'nin ölümü sonrası parti içerisinde kazandığı güç Celal Talabani ailesinin Şeyh Cengi ailesine karşı güçlü konumunu eskisine oranla kaybetmesine neden olmuştur.

EŞ BAŞKANLIK SİSTEMİNE GEÇİŞ: BAFEL VE LAHUR REKABETİ

11 Şubat 2020'de KYB'nin Süleymaniye'de gerçekleşen Genel Başkanlık Kurulunda yapılan oylama sonucuna göre partinin genel sekreterlik sistemi yerine eş başkanlık sistemi ile yönetilmesine karar verilmiştir. KYB Başkanlık Kurulunun 124 üyesinden 93'ü oylamaya katılmıştır. Oylamanın sonlanmasıyla 92 oyla Bafel Talabani ve Lahur Şeyh Cengi, iki kuzen olarak partinin eş başkanları seçilmişlerdir. Bu sayede Celal Talabani'nin ölümü ile birlikte üç senedir süregelen ve parti içinde çekişmelere sebep olan liderlik krizinin eş başkanlık sisteminin kabul edilmesiyle bir nebze çözüldüğü düşünülmüştür. Öte yandan 2019'da gerçekleştirilen parti kongresinde gözlemlenen güç paylaşımı, eş başkanlık sistemi ile büyük oranda Celal Talabani ve Şeyh Cengi ailesi arasında dağılmıştır. KDP'ye yakınlığı ve Erbilli kimliği dolayısıyla Talabani ailesince sıkça eleştirilen Kosret Resul Ali'nin Yüksek Siyasi Kurul başkanı seçilmesi ile eş başkanlık savaşına katılmasını önlenmiş; Resul ailesinin katılımı olmadan başkanlık seçimlerini yapmak Celal Talabani ve Şeyh Cengi ailelerinin elini de rahatlatmıştır.

Eş başkanlık sistemi ile birlikte her ne kadar Celal Talabani'nin ölümünden sonra yaklaşık üç yıldır süregelen liderlik krizinin çözüldüğü varsayılrsa da ilerleyen süreçte iki kuzen arasındaki kriz daha belirgin bir şekilde kendisini göstermiştir. Parti içerisindeki rekabetin ilk belirlediği noktalardan biri güvenlik birimlerindeki görevlendirmeler olmuştur. Bu kapsamda 2003 yılından itibaren Celal Talabani tarafından atanarak Süleymaniye Asayiş sorumluluğunu yapan Vaha Hasan da kongreden sonra Lahur Şeyh Cengi tarafından görevden alınmıştır. Hasan, Talabani ailesine yakın olmasına rağmen Lahur Şeyh Cengi tarafından kendisine yakın bir isim ile değiştirilmiştir. Ancak atamalar üzerinden başlayan rekabet, ilerleyen dönemde patlak verecek zehirlenme hadiseleri ve tasfiye kararlarının yanında son derece masum bir rekabet tarzı olarak kalmıştır.

KYB Eş Başkanları Bafel Talabani ve Lahur Şeyh Cengi arasında yaşanan gerginlikler 8 Temmuz 2021 tarihinde Bafel'in Lahur Cengi'yi kendisini zehirleyerek öldürmekle suçlaması ve Lahur'a yakınlığı ile bilinen KYB'ye

Eş başkanlık sistemi ile birlikte her ne kadar Celal Talabani'nin ölümünden sonra yaklaşık üç yıldır süregelen liderlik krizinin çözüldüğü varsayılsa da ilerleyen süreçte iki kuzen arasındaki kriz daha belirgin bir şekilde kendisini göstermiştir.

bağlı İstihbarat Örgütü (Zenyari) Başkanı Muhammed Tahsin Talabani ve KYB'ye bağlı Terörle Mücadele Birimi Başkanı Polat Cengi'yi (Lahur Şeyh Cengi'nin kardeşi) görevden alması ile iyice tırmanmıştır. Bafel, söz konusu iki ismin yerine kendisine yakın olduğu söylenen Eji Emin'i Zenyari'ye; Vahap Halepçe'yi de Terörle Mücadele Birimine atamıştır. Yapılan atamalar Lahur tarafından kabul edilmemiş ve iki taraf arasında bir çatışma olma ihtimali gündeme gelmiştir. Bununla birlikte Zenyari Örgütü Başkanı Muhammed Talabani ve bir yardımcısının bir gün süresince Bafel Talabani'ye bağlı özel güvenlik güçleri tarafından gözaltına alınması Lahur ve Bafel arasındaki gerilimi artırmıştır. Hatta söz konusu kararın uygulanması için Bafel'e bağlı özel güvenlik güçlerinin harekete geçmesi ve ardından yaşanan gelişmeler darbe olarak nitelendirilmiştir. Konu ile ilgili olarak ise Bafel yaptığı açıklamada 8 Temmuz'da yaşananlara ilişkin darbe diyenlerin olduğunu fakat bunun darbe değil darbenin kaldırılmasına yönelik bir "karşı hamle" olduğunu belirterek Lahur'un güvenlik güçlerini kul-

landığını ve kendisine yönelik darbe yapmayı planladığını vurgulamıştır.¹ İki kuzen arasında yaşanan kriz bu konu ile sınırlı kalmamış, ilerleyen süreçte ise Lahur, 10 Ekim tarihinde düzenlenen Irak Parlamentosu seçimlerine katılmak amacı ile KYB ve Goran (Değişim) Hareketi arasında kurulan Kürdistan Koalisyonu başkanlığı görevinden de alınmıştır.² İki taraf arasında 8 Temmuz'da patlak veren kriz devam etmiş ve 15 Temmuz'da yapılan KYB Politbüro toplantısında Lahur, eş başkanlık görevinden de alınmıştır. Seçimler için Goran Hareketi ile oluşturulan Kürdistan Koalisyonu'nun başına ise IKBK Başbakan Yardımcısı Kubat Talabani (Celal Talabani'nin diğer oğlu) getirilmiştir.³ Bununla birlikte 24 Ağustos 2021 tarihinde KYB Politbürosu tarafından yapılan toplantı sonucunda Lahur'un üç gün içerisinde IKBK'yi terk etmesi ve Irak erken genel seçimlerinin sonuçlarının açıklandıktan sonra dönmesine karar verildiği duyurulmuştur. Lahur ise bu karara karşı tavır almış ve yaşananları bir komplo olarak nitelendirerek son nefesine kadar "milletini terk etmeyeceğini" söylemiştir.⁴

¹ "Bafel Talabani: There was no coup, rather abolition of a coup". Pukmedia. 4 Eylül 2021. (Erişim Tarihi: 4 Kasım 2021). <https://www.pukmedia.com/EN/Details/69002>

² "Lahur Şeyh Cengi KYB-Goran ittifakı başkanlığı görevinden de alındı". Rudaw. 18 Temmuz 2021. (Erişim Tarihi: 5 Kasım 2021). <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/180720218>

³ <https://www.pukmedia.com/KS/details/?Jimare=174121>, 29 Temmuz 2021. (Erişim Tarihi: 4 Kasım 2021).

⁴ Shakir, Layal. "Lahur Talabany to travel abroad until after elections: PUK politburo". Rudaw. 25 Ağustos 2021. (Erişim Tarihi: 4 Kasım 2021). <https://www.rudaw.net/english/kurdistan/250820213>

8 Temmuz'daki görevden almalar ile alevlenen eş başkanlar arası rekabet, 10 Ekim 2021 tarihinde gerçekleştirilecek Irak'taki erken seçimler de göz önüne alınarak iki tarafın doğrudan birbirlerini hedef göstermediği bir tabloda gerçekleşmiştir. Özellikle açıklamalara bakıldığında, yaşanan rekabet ve ayrışma karşılıklı isimlerin zikredilmesi yerine "bir elin KYB'yi karıştırmak istediği" gibi ifadelerle kamuoyuna duyurulmuştur. Hem Bafel hem de Lahur doğrudan birbirlerini hedef alacak suçlamalardan kaçınmışlardır. Örneğin, temmuz ayının başındaki görevden almalar ve gerginliğin ardından 12 Temmuz'da Bafel ve Lahur bir araya gelerek bir görüşme gerçekleştirmiş; görüşme sonrası Lahur'un resmî sosyal medya hesabından yapılan açıklamada KYB'nin rakiplerinden daha güçlü olduğu ve KYB'nin düşmesine izin verilmeyeceği ifade edilmiştir.

Öte yandan eş başkanlık sistemine geçilmeden önce Bafel Talabani ve Lahur Şeyh Cengi'nin parti içerisinde oluşturdukları kendilerine ait güç mekanizmalarından eş başkanlık sonrası büyük oranda faydalanmaya

çalıştıkları görülmektedir. Kubat Talabani ve kardeşi Bafel Talabani, eş başkanlık öncesindeki yönetim denkleminde daha çok siyasi ve mali işlerle yakından ilgilenmişler, ilgili kurumların yapılanmasında etkin role sahip olmuşlardır. Lahur'un ise daha çok güvenlik dosyaları üzerinde etkin olduğu bilhassa eş başkanlık öncesi başında bulunduğu partinin istihbarat örgütü Zenyari üzerinde önemli bir etki gücünü elinde bulundurduğu bilinmektedir. Eş başkanlık sonrası süreçte yaşananlar ise iki tarafın parti içerisinde elinde bulundurduğu gücü, birbirlerini liderlik mücadelesinde saf dışı bırakabilmek için en doğru şekilde kullanmaya çalıştığını göstermektedir. Nitekim Bafel Talabani'nin parti içerisindeki önemli siyasi isimlerin desteğini alabildiği ve bu destek sayesinde partinin politbürosunu da arkasına alarak Lahur'a karşı daha sert hamleler yapabildiği gözlemlenmektedir. Lahur'un ise parti içerisinde siyaseten daha güçsüz kaldığı; kendisine yönelik çıkartılan kararlara güvenlik birimlerindeki mevcut ağırlığını kullanarak direnmeye çalıştığı ifade edilmektedir.

KYB'NİN 2021 IRAK PARLAMENTOSU SEÇİM PERFORMANSI VE İKTİDAR MÜCADELESİNİN SEYRİ

Irak Parlamentosu seçimleri 10 Ekim 2021'de gerçekleştirildi.

KYB, 10 Ekim 2021 tarihinde düzenlenen erken seçimlere, Goran (Değişim) Hareketi ile ittifak yaparak IKBY Başbakan Yardımcısı Kubat Talabani başkanlığında "Kürdistan Koalisyonu" adı altında katılmıştır. Gerçekleştirilen seçim sonrası Yüksek Seçim Konseyi (YSK) Başkanı Adnan Celil, başkent Bağdat'ta bir basın toplantısı düzenleyerek üç binin üzerindeki seçim merkezinde oyların elle sayılmasının son bulunduğunu ve elektronik ayırım işlemi ile uyumlu olduğunu belirtmiştir. Yaklaşık 40 milyon nüfuslu ülkede seçimlere yaklaşık 25

milyon seçmenin kayıtlı olduğu ve yüzde 44 oranında katılımın gerçekleştiği kaydedilmiştir. Bu doğrultuda Irak Yüksek Seçim Komisyonu'nun 30 Kasım'da açıkladığı resmî sonuçlara göre ülke genelinde 44 adayı olan Kürdistan Koalisyonu'nun parlamentoda toplam 17 sandalye kazandığı belirtilmiştir. Buna göre Kürdistan Koalisyonu, Irak'ın Diyala, Duhok, Erbil ve Selahaddin vilayetlerinin her birinden birer milletvekili, Kerkük'ten 3, Musul'dan 2, Süleymaniye'den ise 8 milletvekili olmak üzere toplamda 17 milletvekili çıkarmıştır.

10 Ekim 2021'de gerçekleşen genel seçimlerin sonuçlarına göre KYB'nin Irak Parlamentosunda sandalye kazanan milletvekili adayları.⁵

Nih Armin Ma'ruf Ğafur Hammah Emin	Süleymaniye
Briar Raşid Şerif Muhammed	Süleymaniye
Asu Faridun Ali Emin	Süleymaniye
Jaru Hammah Şerif Abdallah Khawwam Read	Süleymaniye
Ghurayb Ahmad Mustafa Emin	Süleymaniye
Badriyah Husayn Aziz Davud Hasan	Süleymaniye
Sarwvh Muhammed Raşid Miran Zankanah	Süleymaniye
Karwan Ali Jarvis Hamd Aziz	Süleymaniye
Dylan Ğafur Salih Samin Zankanah	Kerkük
Sabah Habib Kadir Vahhab	Kerkük
Kilan Kadir Ali Ömer	Kerkük
Kurdo 'Ömer Abdullah Salih	Erbil
Ahlam Ramadan Fattah Ismail al-Kakai	Musul
Ronza Ziyad Sayyidu Rashw Bak	Musul
Karim Shakur Muhammed Kadir al-Davudi	Selahattin
Susan Mansur Karam 'Ali Alidlawi	Diyala
Iman Abd-al-Razzaq Muhammed Arif	Duhok

KYB ve Goran'ın seçimlere koalisyon kurarak girmesine rağmen kazanabildiği 17 sandalye ile geçmiş yıllarda kazanılan sandalye sayıları mukayese edildiğinde Kürdistan Koalisyonu'nun başarısızlığı net şekilde ortaya çıkmaktadır. Bilhassa Goran Hareketi'nin koalisyon çatısı altında aday gösterdiği hiçbir adayın Irak genelinde seçilememiş olması koalisyonun genel başarısızlığı itibarıyla çok etkisi yaratmıştır. KYB'nin ise Irak Parlamentosunda 2014'deki seçimlerde sahip olduğu 21 milletvekili sayısı 2018'de 18'e, 2021'de ise 17'ye gerilemiştir. KYB'nin 10 Ekim 2021'deki erken seçimlerde aldığı başarısız sonuçlar, dışarı yansıtılmamaya çalışılan parti içerisindeki güç mücadelelerinin seçmenin sandıktaki tercihlerine de yansıdığını göstermiştir.

Goran Hareketi'nin seçimlerdeki başarısızlığının aksine, Yeni Nesil Hareketi'nin Irak Parlamentosunda kazandığı 9 sandalye ile önemli bir başarı elde ettiğini söylemek mümkündür. Bu noktada Goran'ın oylarının büyük ölçüde Yeni Nesil Hareketi'ne kaydığı yorumları da yoğunluk kazanmıştır. Ayrıca Süleymaniye merkezli Yeni Nesil'in kazandığı seçim başarısını ne kadar uzun vadeye yayabileceği de önemli soru işaretlerinden biri olmuştur. Bu nedenle hem IKBY hem de Irak siyasetinde gücünü kalıcılaştırmak isteyecek Yeni Nesil'in ittifaklar yoluyla bu kalıcılığı sağlama gayreti içerisinde olabileceğini de söylemek yanlış olmayacaktır. Diğer yandan Lahur Şeyh Cengi'nin Yeni Nesil ile yakın ilişkiler kurma yönünde adımlar attığı bilinirken, Yeni Nesil'in tıpkı Lahur Şeyh

⁵ Rudaw Elections, Rudaw, 2021, <https://www.rudawelections.com/english/ancamakan> (Erişim Tarihi: 15.11.2021).

Cengi gibi sahip olduğu KDP karşıtı çizgi de iki aktörü iş birliğine götürebilecek önemli faktörlerden biri olabilir. Bu noktada söz konusu iş birliği olasılığının Lahur Şeyh Cengi'nin yeni bir parti kurma girişimi sonrasında mı olacağı yoksa KYB'de kalarak parti içerisindeki güç dengelerini kendi lehine çevirmesi sonrası mı gerçekleşeceği IKBY siyasetine dair önümüzdeki sürecin önemli gündem maddelerinden biri olacaktır.

Öte yandan seçim sonuçlarının parti içerisindeki Bafel ve Lahur rekabetinde de önemli yansımalarının olacağını söylemek mümkündür. Parti kararı ile seçimler öncesi Kürdistan Koalisyonu'nun liderliğinden alınan Lahur, seçimlerdeki başarısızlığı kendi lehine kullanmak isteyebilir. Lahur'un koalisyon liderliğinden alınarak Kubat Talabani'nin yerine getirilmesi ve seçim sürecinin sorumluluğunu Celal Talabani ailesinin almış olması, partinin mutlak liderliği için Cengi ailesi ile mücadele içerisinde olan Talabani ailesi üzerinde gelecek dönemde zayıflatıcı bir durum yaratabilir. Lahur ise parti içerisindeki rekabette güç kazanabilmek amacıyla başarısızlığı kendisini seçim sürecinden saf dışı eden Celal Talabani ailesine yükleme yoluna gidebilir. Diğer yandan Lahur'un parti içerisindeki rekabetten ziyade yeni bir parti kurarak seçimlerde güç kaybına uğrayan KYB'nin oylarına talip olabileceği de düşünülmektedir.

Seçimlerin hemen ardından Lahur Şeyh Cengi'nin KYB siyasetinden tamamen tasfiye edilmesine yönelik adımlar da hız kazanmıştır. Bu bağlamda KYB'de parti çalışmalarını izleme ve parti içi durumları değerlendirme görevini yerine getiren KYB Değerlendirme ve İzleme Komitesi, 2 Kasım 2021 tarihinde bir kararname yayımlayarak KYB Eş Başkanı Lahur'un partiden ihraç edildiğini duyurmuştur. Buna göre söz konusu kararnamede soruşturma komitesinden gelen tüm delillerin alınması sonucu Lahur'u KYB'den ihraç etme kararı

aldıkları belirtilmiş ve kendisinin partinin iç politikasına karşı çalıştığına dikkat çekilmiştir. Lahur ile birlikte KYB Yüksek Meclis Üyeleri Aras Cengi, Ala Talabani, Şadman Mela Hasan ve Jino Muhammed de partiden ihraç edilmiştir. İlgili kararın alınmasında hem iki kuzen arasındaki çekişme hem de Bafel Talabani ile birlikte KYB içerisindeki önemli isimlerden birisi olan Molla Bahtiyar ve bazı parti üyelerinin zehirlenmesi de etkili olmuştur. Öyle ki Molla Bahtiyar, söz konusu karar alınmadan önce zehirlenme belirtileri göstermesinin ardından 20 Ekim tarihinde Almanya'da tedavi altına alınmıştır. Böylece Molla Bahtiyar ile birlikte eski Süleymaniye Emniyet Müdürü Hasan Nuri'nin zehirlendiği kesinleşmiştir. Öncesinde Bafel Talabani de Lahur tarafından zehirlendiğini iddia ederek buna ilişkin elinde belgelerin olduğunu açıklamıştır.

4 Kasım tarihinde ise Lahur, KYB Başkanlık Konseyine bir mektup göndererek kendisi ve diğer parti üyelerinin ihraç edilmesine dair kararı reddettiğini belirtmiştir. Bu bağlamda söz konusu kararı reddettiğine ilişkin üç bölümden oluşan metnin birinci bölümünde Lahur, "Benim ve arkadaşlarımla ilgili tüm bu kararları reddediyorum çünkü bunlar etik değil ve resmî başkanlık toplantısının dışında verildi" demiştir. İkinci bölümde ise yetkilerini yeniden kullanacağını belirtmiştir. Öte yandan Lahur'un partiden ihraç edildiğine dair kararı reddetmesinden bir gün sonra KYB Politbüro'sunda düzenlenen toplantının ardından oy çoğunluğu ile Lahur'un eş başkanlık görevine son verilerek KYB üyelerinden Şaduman Mala Hasan, Ala Talabani, Aras Şeyh Cengi ve Jino Muhammed'in görevinden uzaklaştırılmasına ilişkin karar onaylanmıştır. Böylece kuzenler arasında 8 Temmuz'da patlak veren kriz seçimlerin ardından tekrar tırmanmış, parti içi karşı mekanizmalar çalıştırılarak Lahur'u partiden ihraç eden daha sert adımlar öncelenmiştir. Nitekim ihraç kararının ardından 29 Kasım'da

Süleymaniye'deki bir otele yapılan baskında Lahur'a ait yüksek miktarda altına el konulduğu, el konulan altınların Lahur'a karşı açılacak yolsuzluk davalarında delil olarak öne sürülebileceği IKBY medyası tarafından paylaşılmıştır. Öte yandan Bafel'in Lahur ve diğer isimlerin partiden ihraç edilmelerine dair "asla partiye bir daha alınmayacaklar" şeklindeki açıklaması da parti içerisindeki rekabetin ne ölçüde sertleştiğini göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Ayrıca Lahur'a ait olduğu iddia edilen altınlar ilgili veya açılacak diğer yolsuzluk davalarının Lahur'un Süleymaniye'de siyaset yapabilmesini engelleyebileceği ifade edilebilir. Böyle bir hamlenin Bafel tarafından başarıya ulaşması, Lahur tehdidini siyaseten de uzun vadede ortadan kaldırması bakımından önemli olacaktır. Nitekim bu doğrultuda IKBY basınına bilgi paylaşan KYB'nin Merkez Komite üyesi Mela Rehim, artık KYB içerisinde eş başkanlık sisteminin kalmadığını ve tüm yetkilerin Bafel Talabani'ye ait olduğunu, Lahur'un ise IKBY'yi terk etmesini beklediklerini açıkladı. Dolayısıyla Bafel kanadının Lahur'u yalnızca KYB içerisinde uzaklaştırmak değil; Lahur'un mevcut gücü ile Süleymaniye'de siyaset yapamaz ve herhangi bir şekilde varlık gösteremez bir konuma getirmek istediklerini söylemek mümkündür.

Rekabetin parti içi ihraç ve yargı boyutundan ziyade silahlı bir boyut kazanması da sürpriz olmayacaktır. Zira 25 Kasım 2021'de Lahur'a yakınlığıyla bilinen Albay Murat Kani'nin silahlı saldırı sonucu hayatını kaybetmesi de silahlı saldırı olasılığını somutlaştıran hususlardan biri olmuştur. Bu kapsamda saldırı sonrasında açıklama yapan Lahur, saldırıyı gerçekleştirenlerin "cehennemin kapılarını açarak" Süleymaniye'yi tehlikeli bir döneme sürüklediklerini ifade etti. Ancak Lahur'un cevap olarak

öne sürdüğü bu tehdide karşı silahlı olarak ne ölçüde yanıt verebileceği önemli bir soru işaretidir. Zira parti içi yetkileri elinden alınan ve ek olarak KYB Polibürosunun büyük ölçüde kendisinin aleyhine konumlandığı bir tabloda Lahur'un kısa vadeli bir silahlı direniş gösterebileceği, olası suikastlar üzerinden intikam arayışına girebileceği değerlendirilebilir.

Bafel Talabani ise parti içerisindeki gücü elinde topladığına dair kamuoyuna güçlü mesajlar verme gayretini sürdürmektedir. Bu doğrultuda Irak'taki hükümet kurma girişimlerinde KYB'nin lideri olarak kendini ön plana çıkarmaya çalışan Bafel, KDP ile ilişkilerde de daha ılımlı bir tablo ortaya koymaktadır. Nitekim seçimler sonrası KDP lideri Mesut Barzani ile görüşen Bafel'in Barzani ile birlikte gelecek Irak hükümetinin kurulması ve işleyişi noktasında ortak program ile hareket edilmesine dair görüş birliği içerisinde olduğu belirtilmiştir.⁶ Diğer yandan KYB'nin liderliğini tek başına üstlendiği mesajını toplumsal boyutta da iletme çabasında olan Bafel, Süleymaniye'deki üniversite öğrencilerinin düşük maddi ve sosyal imkânlar gerekçesiyle gerçekleştirdiği protesto gösterilerinde IKBY hükümeti ile öğrenciler arasında aracı rolü görmeye çalışmıştır. Ayrıca güvenlik güçlerinin öğrencilere karşı gösterdiği şiddet ile ilgili de özür dilemiştir. Parti içi rekabet sonrası yalnızca siyaseten değil toplumsal olarak da elinde önemli bir güç bulundurması gerektiğinin farkında olan Bafel'in kamu hizmetleri, gençlerin maddi ve sosyal imkânlarını yakından ilgilendiren konularda ön planda olması beklenebilir. Zira uzun yıllar güvenlik bürokrasisi içerisinde görev alan ve toplumsal hafızada da daha çok güvenlik meseleleri ile özdeşleştirilen Bafel'in bu tür politikalarda lider olarak öne çıkması siyasi kariyeri için de belirleyici olacaktır. 2022'de gerçekleş-

⁶ "Masoud Barzani, Bafel Talabani discuss united Kurdish front in Baghdad", Rudaw, 2021, <https://www.rudaw.net/english/kurdistan/151120212> [Erişim Tarihi: 28.11.2021]

tirilmesi beklenen IKBY Parlamento seçimleri de göz önüne alındığında bu politikaların daha elzem bir hâl aldığını söylemek mümkündür. Buna ek olarak Celal Talabani'nin 2017'deki ölümünden bu yana güç kaybına uğrayan hem IKBY Parlamento-su seçimlerinde hem de 10 Ekim 2021'deki seçimlerle birlikte bu kaybın doğrulandığı bir tabloda Bafel Talabani'nin çok da güçlü bir KYB'yi tek başına devralmadığı da söylenilebilir. Dolayısıyla Lahur'un saf dışı bırakıldığı yeni KYB siyasetinin de Bafel'in siyasi ömrü için önemli sınavları beraberinde getireceğini söylemek mümkündür.

Sonuç itibarıyla altı çizilmesi gereken husus, Şubat 2020'de sistem değişikliğine gidilerek eş başkanlık ile partinin yönetilmesi adımı yönetimde denge değil; bir yıl gibi kısa sürede kendini gösteren ayrışma ve çatışmayı beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla bu süreç, Celal Talabani sonrası zayıflama emareleri gösteren ve parti içi bütünsellik bir yapıdan uzak tablo çizen KYB'nin zayıflamasını hızlandırmıştır. Söz konusu bu güç kaybı, 10 Ekim 2021'de gerçekleştirilen erken seçimlerin sonuçlarından da net şekilde anlaşılabilmektedir. Ayrıca seçimlerin hemen sonrasında eş başkanlar arasındaki rekabetin hızla ivmelenmesi, KYB için esas önemli noktanın seçim sonuçlarının değerlendirilmesi değil, parti içindeki rekabetin bir an önce nihai sonucuna

ulaştırılmak istediğini göstermektedir. Zira zehirlenme iddiaları ile Lahur ve beraberindeki dört önemli ismin KYB'den ihraç edilmesine dair gelişmeler parti içerisindeki rekabetin gittikçe kızıştığını ve Bafel tarafının rekabeti sonuç alıcı hamleler ile sonlandırmak istediğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Diğer yandan bu durum, tarafların birbirlerini eş başkanlıktan saf dışı edebilmek için son kozlarını masaya sürmeye başladıklarını da göstermektedir.

Diğer yandan KYB Politburosunun Lahur Şeyh Cengi ve beraberindekilere karşı aldığı tavır, parti içi siyasi kanadın büyük ölçüde Bafel Talabani yanında konumlandığına dair önemli bir gösterge olarak yorumlanabilir. Bu nedenle Lahur her ne kadar ihraç kararını reddettiğini ve yetkilerini kullanacağını ifade etse de ilerleyen dönemde KYB ile bir yol ayrımına da gelebilir. Bu yol ayrımının en somut neticesi hiç şüphesiz Lahur Şeyh Cengi'nin yeni bir parti kurarak 2022'de gerçekleştirilmesi planlanan IKBY'deki seçimlerde KYB'ye rakip olarak konumlanması olacaktır. Yeni parti olasılığı, Lahur ile sıkı ilişkilere sahip Amerikan yönetiminin böyle bir adıma nasıl bakacağı sorusunu da beraberinde getirecektir. Zira Lahur'un, ABD'nin Ulusal Güvenlik Konseyi Ortadoğu ve Kuzey Afrika Koordinatörü Brett McGurk ile son derece yakın ilişkileri olduğu ve hatta öyle ki Suriye'deki terör

Diğer yandan KYB'nin liderliğini tek başına üstlendiği mesajını toplumsal boyutta da iletme çabasında olan Bafel, Sülemaniye'deki üniversite öğrencilerinin düşük maddi ve sosyal imkânlar gerekçesiyle gerçekleştirdiği protesto gösterilerinde IKBY hükûmeti ile öğrenciler arasında aracı rolü görmeye çalışmıştır.

örgütü PKK/PYD'nin Kuzey Irak'taki koordinasyonunu sağlayan kişi olarak ABD yönetimi tarafından desteklendiği bilinmektedir. Dolayısıyla Lahur'un Bafel ile girdiği KYB içerisindeki rekabetten yeni bir parti kurarak ayrılma olasılığı, Lahur'un dış bağlantılarının sona ereceği anlamını taşımamaktadır. Hâlihazırda Lahur'un sahip olduğu bağlantılar ve güvenlik birimlerindeki etkisi Bafel ile girdiği mücadelede elindeki önemli kozları oluştururken, bu kozları KYB içerisinde kalarak mı kullanacağı yoksa Süleymaniye merkezli başka bir siyasi oluşuma mı gideceği IKBY siyasetinin geleceği için belirleyici olacaktır. Ancak her ne olursa olsun, Lahur'un KYB'den ihraç edilerek yeni bir parti kurmak durumunda kalması Bafel'in parti içerisindeki galibiyeti olarak da lanse edilecek

ve Lahur'un Süleymaniye'deki mevcut gücünün sorgulanmasına neden olacaktır.

KYB içerisindeki liderlik krizinin uzamasının, KYB'nin Irak siyasetindeki gücünü de her geçen gün daha da zayıflatacağı söylenebilir. Zira Irak cumhurbaşkanının belirlenmesinde, hükümet kurma sürecinde ve de Kerkük ile tartışmalı bölgeler gibi yerel meselelerde KYB'nin daha kesin bir yönetim kadrosu ve yapısı ile Irak siyasetinde rol alması gerekecektir. Bunun sağlanamaması, KYB'nin en büyük rakibi KDP'nin gerek IKBY gerek Irak siyasetinde KYB'den daha güçlü bir yere konumlanmasını beraberinde getirebilir. Dolayısıyla KYB içerisindeki liderlik krizinin nasıl ve ne zaman çözüleceği KDP tarafı için de siyaseten stratejik kazanımlara neden olabilecektir.

www.orsam.org.tr

[orsamorgtr](https://www.youtube.com/orsamorgtr)